

FULLS DE DIETARI

Peces esbarriades del mosaic

Ferran Garcia-Oliver

EXCUSATIO NON PETITA, ACCUSATIO MANIFESTA

El dietari és el meu ioga de la memòria. Segons aquest sistema de la filosofia hindú, l'home té un poder diví que ha de descobrir, situat a la columna vertebral i unit al centre psíquic que és dins del cap. Sé que el poder diví, si n'hi ha, mai no el trobaré, però almenys em conforme a ajornar la decrepitud del cos i la ment. Cal, doncs, lliurar-se a estiraments que a voltes et fan veure les estrelles. Si fan mal, és un dolor bo, diu la mestra. L'esforç físic que requereixen els exercicis ha d'anar acompanyat d'una respiració serena i, després, d'una relaxació pera poder-te sentir tu mateix. Passen els anys, i amb el dietari el que estire i estire és la memòria, per tal de recuperar trossos del mosaic del passat que altrament s'haurien fos en el no-res. Però mentre que amb el ioga mires de penetrar fins al més recòndit teu i potser que t'hi trobes, amb el dietari que ha dormit com dorm un bon vi, ja no tens la seguretat que aquell que brolla de l'apunt pres al vol o deliberadament sigues tu. També el vi ha experimentat una metamorfosi subtil, primer en el tonell i després en l'ampolla. Això no obstant, l'«ànima» del qui va escriure l'apunt i el qui la recupera, com la del vi, és la mateixa, o si més no vull creure que siga la mateixa. Aquell sóc jo, però a voltes tan distint que no acabe de reconèixer-lo. Sempre em faltaran tesselles del mosaic.

Recule cap a la darrereria de 1990. Han passat, doncs, gairebé vint-i-cinc anys, més ja de la quarta part del que pel cap baix se'ns concedirà de sirgar per aquests rodals del món, si tot va bé. Com que el gener del 91 havia de marxar a París per fer-hi una llarga estada, vaig multiplicar la consignació al paper de certes peripècies quotidianes. A poc a poc, el volum transvasat va ser considerable i bastant caòtic, tot siga dit, que reclamà el garbell crític, una mica de maquillatge i un toc de perruqueria, després d'un *haraquiri* dolorós d'eliminació de materials sobrers. De tot plegat en va eixir *París particular*, publicat el 1993. Ara recupere una part d'aquells fragments que dins el llibre no haurien cabut sinó a colps de colze. Quasi tots presenten el comú denominador de l'amistat compartida, sobre la qual vaig abocar,

prou que me n'adone, un polsim de narcisisme i un pessic d'afectació, inevitable en la salsa narrativa cuita al foc poderós dels sentiments. Ho deixe com està, perquè no és que ara no ho faria amb la mateixa literatura, és que també tot aquell món feliçment expansiu i un pèl ingenu dels 30 anys el temps s'ha encarregat de segar-lo arran amb la seua dalla implacable.

Últim bany (setembre 23, 1990, Platja de Guardamar)

La xafogor de la vesprada encara roman enganxada a les dunes, darrere de les quals es perfila la silueta de la Safor. Tot és punxós i ressec, sense una mala gota de pluja des de la primavera. El ponent ens mortifica fa dies i planxa el llençol de l'aigua, a instants immòbil. Només les ones gandules trenen tirabuixons de bromera a la vora, en un esforç postrem. El rull té l'encant de l'acrobàcia.

L'Ignasi i el Vicent es llancen a l'aigua en una paròdia d'esprint atlètic. De tant en tant llisquen per sobre el matalàs, breument arriestat quan els seus cossos el sabregen. Una papallona bruna fendeix l'espai mitjancer entre els meus ulls escodrinyadors i el xarboteig dels nadadors. Talment un titella, fa la impressió que la papallona giravolta moguda per un fil invisible, en un escenari que no es cap guinyol infantil sinó la immensitat del Mediterrani. En la calma, el mar té el color de la pebrella, o del bronze sense llustre, encara que titil·la si per l'esquerda de la nuvolada degota un rajolí de mel.

Vicent n'ix el primer i es queda quiet mirant el sol en la posta. Es gira per dir-me alguna cosa, però calla en adonar-se que prenc notes en un bloc petit, l'eina que procure dur a la butxaca perquè mai no sé sap amb què pots trobar-te. A gatamèus, com el rèptil silenciós que en trama alguna de bona, s'acosta l'Ignasi. Només ensenya la testa xopa i la barba de Neptú, la cua la presumim. Ara amenaça amb esgarips feréstecs i, en guanyar l'arena de la platja, engega un ball de salts que potser pretenen emular els del gripau. El poeta/amfibi Ignasi Minyana, en una dualitat inèdita de les lletres catalanes, provoca rampells incontenibles d'hilaritat contagiosa i perplexitat dels pocs estiuejants crepusculars. Per no ser menys, Vicent Olasso, assenyat arxiver de la maiansiana Oliva, emet onomatopeies desafortunades d'elefant, però no ens mostra la trompa. La mona Xita s'enfila als seus lloms, espaordida pels brams del batraci pelut, i tots tres, el gripau, l'elefant i la mona, acaben en un combat de gladiadors sobre l'arena.

Cal lligar aquests instants irrepitibles i ficar-los dins el sac, per a traure'ls quan ens sentim ben sols, que la casa és gran i muda. Vinyoli dictà les paraules precises:

*Cada vegada
que veig aquestes coses
les guardo molt endintre per als dies
de la tristesa i de la fam i de la dejecció.*

Olor de mar. Llengües de magrana cap a ponent. Vindrà la nit a cau d'orella.

París, la incògnita (desembre 28, Oliva)

Dins d'una setmana pujaré al tren cap a París. Tinc tants maldecaps universitaris per enllestir que encara no hi he pensat de veres. Antoni Furió se'n ve i jo me'n vaig, i de fet habitaré el mateix edifici durant tres mesos, el College d'Espagne de la Cité Universitaire. Va ser una sort que ens concediren sengles beques i ara tractaré de traure tan bon profit com el Toni, que se'n torna entusiasmat, a més de lligar curt contactes i amistat amb historiadors i historiadores que han escrit pàgines memorables. Noms com els de Georges Duby o Jacques Le Goff signifiquen molt per a nosaltres, un aprenentatge que inclou fins i tot la forma d'escriure la història.

Però, ¿què és el que ara mateix podria dir de París? Res més que tòpics, superfícies literàries i cinematogràfiques. De la ciutat em falta una geografia viscuda de carrers, una gastronomia enraonada, murmuris de mercat, intimitats humanes. Alguna cosa com aquelles imatges dels *Prénoms de Paris*, del Jacques Brel: *Le premier rendez-vous a l'Île Saint-Louis c'est Paris qui commence et le premier baiser volé aux Tuilleries c'est Paris la chance*.

Des d'octubre mantinc converses setmanals amb Seraphine, per millorar el francès que malparle. Un dia més, doncs, m'ha rebut al carrer costerut del Corralet d'Oliva, on viu amb el Vicent en pecat. Gràcies als *Prénoms de Paris*, una part dels exercicis d'avui, he sentit una certa proximitat, vagament sensual, i tots els ressorts del desig s'han accionat per emprendre el viatge que ja s'atarda.

Els cabells rossos i els ulls blaus de Seraphine m'han dut, en el recés de la sessió, a les agradables vesprades literàries de fa dos anys, a Piles, en la caseta ran de mar que llogà amb el Vicent. Ella havia escrit un grapat de contes i n'hi havia que acusaven el mateix horitzó marítim, misteriós i imprevisible, que diàriament contemplava. Vicent feia provatures d'una novel·la que no ha tingut forces per continuar. Ignasi i jo ens hi aplegàvem en bicicleta per la senda de la Torre dels Pares. Suats, preniem el bany i després els discutíem els adjectius. A voltes llegíem Pla i Sagarra a l'arena, i ens ho passàvem d'allò més bé perquè tot plegat era cordial i instructiu.

Del viatge que m'espera, ja em conforme amb això: que siga cordial i instructiu, si pot ser amb mossets de bellesa, per a no tornar amb les butxaques buides.

Grisalla i taronges (gener 5, 1991, París)

Núvols baixos i vent que fuetreja sense treva les meues exploracions parisenques, en llargues caminades que em deixen desfet. El sol d'ahir fou un miratge, una llum exsangüe darrere d'un vel burell. El preu de les taronges, en canvi, és d'una realitat incontrovertible. Demanen 400 pessetes per un quilo de mandarines que allà, a casa, no menjaríem ni regalades, mentre que el pare ha venut enguany les navelines a 250 peles l'arrova de 13 quilos. Coses del capitalisme mercantil.

Santes monges de clausura (gener 11, París)

La biblioteca Salchoir es convertirà en un dels meus caus de treball preferits. Hi ha tota l'Església medieval entre els seus prestatges. Com un regal del cel hi trobe la referència a un manuscrit relatiu a un conflicte que, el 1402, enfrontà dos bàndols per l'elecció de l'abadessa de la Saïdia, el monestir extramurs de la ciutat de València. Una candidata és acusada de vestir deshonestament, de pintar-se i haver perdut la virginitat. Un filó que ningú encara no ha explotat. Quan torne a València em faltará temps per anar a l'arxiu de la catedral a consultar el procés.

Guerra (gener 18, París)

Estem una mica temorosos per la guerra de Kuwait. Ahir les sirenes inundaven d'estridències els carrers i la policia prenia diversos llocs clau de la ciutat. Els estudiants portaven als ulls la inquietud de la indignació, circulaven consignes i animaven la vaga. L'ONU ha avalat l'atac nord-americà, retransmès en directe al món sencer com qui retransmet un castell de focs d'artifici. En quaranta-vuit hores han caigut 18.000 tones de bombes sobre Bagdad.

El moribund imperi moscovita ho aprofita per a massacrar lituans.

Montsouris (gener 27, París)

Tot el cap de setmana enllitat per la grip, cosa que significa tres dies sense París, els seus carrers i museus, el mercat de la Rue Muffetard i les Halles. Avui diumenge m'he sentit una mica millor i he escrit un munt de cartes als amics. En acabar de dinar gose de fer una curta passejada per provar forces. M'abrigue de valent i les cames em duen fins al parc de Montsouris, a tocar de la Cité Universitaire. Molt poca gent gosa desafiar el fred. Els jardins de Montsouris són un escenari gèlid i en calma. La quietud només l'interromp l'aleteig frenètic dels ànecs que suren per l'aigua de l'estany.

Tertúlia amb perspectives de futur (febrer 2, París)

El Collège és com el balneari aquell del Berghof, fins i tot tenim algun Nafta inquietant i algun Settembrini pallissa. Al final ens acostumarem a la paella apocalíptica dels dimarts i a les incomoditats de compartir un edifici amb tanta gent. El dia que marxarem no ens en sabrem estar. Com que ja tinc un mes de veterania i desprenc confiances, després de sopar ens convoquem a una tertúlia internacional a la meua cambra, que demà es diumenge i no cal matinar. Hi ha la Gabriella, una italiana de la part de Nàpols; el Radjeev, un hindú gai amb la butxaca foradada, dissimula el seu interès pel meu paner, i caldrà, doncs, reforçar les defenses; Susanne representa Baviera, i parla un francès amb tant d'encant com el seu cos d'espiga madura; Lídia és brasilera i fa, com la Susanne, Ciències Polítiques; Jojo és andalús, murri com ell a soles, i Melody prepara una recerca sobre la prostitució medieval anglesa. Les proposicions que em fa Melody sobre un treball conjunt es fonamenten en acords puntuals de la carn. La franquesa és una virtut que cal agrair, però a mi m'agradaria traure un a un els granets de l'espiga de blat.

Poeta de la Drova (febrer 7, París)

Això de tenir amics poetes en la distància que t'envien cartes té gust d'un dolcíssim verí. Cada paraula emmetzina els sentits, i ho saps, però no hi pots fer res. El licor de les paraules enterboleix els ulls, fatiga la respiració i, dipositat en algun punt inconcret del cos, tot i que per les engires del cor, t'adorm com t'adormiria l'hipnotitzador, a poc a poc, sense oferir resistència, fins que el beuratge et pren definitivament les pulsacions, el ritme vital, la voluntat.

«Plovisnava ara, i els núvols, com vels vagarosos en dansa contínua, tapaven el Cingle Verd. Tot tenia aquell to gris clar que transformava la Drova en un ambient medievalesc. Sí. Era un d'aquests dies màgics que té la Drova d'hivern, per a trencar la monotonia o fer més lluents si cap les jornades lluminoses de gener, les nits transparents de lluna plena. Ara gotinya aigua-neu i el foc —on Marifé llegeix a la vora— ascla espurnes sonores com si estiguessen fent monges de dacsca. Però és un tronc de pi, que rema com una traca.»

La carta em va arribar ahir. I demà el Pep Piera estarà amb mi, per una xamba inesperada, un genial embolic dels déus, com ell diu, que l'ha dut a predicar literatura catalana ací mateix, al Collège d'Espagne. París serà un festa.

El vi i la carn (febrer 13, París)

L'Óscar és un mexicà que per la seua manera de vestir i parlar deu ser descendent d'algun empelt de noblesa rànica castellana. Hem fet bona garba. Com que havia de fer una escapada a Florència, li vaig encomanar que em dugués *Il vino e la carne*, d'Ariel Toaff, un llibre sobre les comunitats jueves de l'Ombria italiana, que avui mateix he començat a llegir. Fa uns dies em va colpir una crítica devastadora, però just el que li reprotxaven és el que també mire d'argumentar per als moros i jueus dels Països Catalans: més enllà dels discursos del poder i les teologies agressives, tant la dels dominicans com la dels rabins, hi havia múltiples ocasions per a l'entesa i l'amistat, fins i tot per a les complicitats perilloses de la carn que podien conduir a la foguera. El frare de Sant Francesc brama contra els jueus que van clavar Jesús en la creu, però no s'està de beure el vi esplèndid que aquest mateix jueu fa amb el millor raïm del país.

Somnis d'un seductor (febrer 18, París)

Tinc un amic que em planteja somnis semblants als d'Allan Felix del *Play It Again, Sam*, interpretat pel Woody Allen—, un pèl més desficiats i tot. Diu que se'n vindrà a la capital de l'Hexàgon per passejar plegats entre la nocturnitat sensual a la recerca d'«arredonits culs parisencs». No en sé cap que siga quadrat, però, toca, farem orni de la imatge. Llavors, amb els cors agombolats per alcohols usuals, o estomacals, fitarem qualsevol «farola» que done llum a la Gunestavern, de la *rue* Lombards. Dins el local, els fums densos embolcallaran les nostres converses plurals, imagina el meu amic, que, cal dir, és inconstant, llenegadís, dispers, boira de marjal i semàfor sempre intermitent. Mai no està bé definitivament enlloc, aquest tocacampans embriagat de carns fluvials i anatomies pertorbadores.

La «farola» li tornarà la mirada, entre xarrup i xarrup del licor d'avellana refredat per glaçons sonors, i l'avaluarà des del tall de cabell estrofolari fins a les sabates de disseny mallorquí, passant, és clar, pel volum de l'entrecreix. Així arribarà a la conclusió que és al davant d'un exemplar meridional evolucionat d'acord amb les directrius de la moda post-moderna. Potser hi entrarà un africà alt com un sant Pau, de llavis carnosos i repartidor de somriures que mostren un engraellat de dents perfectes, i s'endurà la «farola» cap a la foscor inhòspita de la Gunestavern. Lluny de dur-se per l'abaltiment, el meu amic intensificarà l'intercanvi d'experiències nacionals, ara amb un «fanal» també africà vestit de colors de la selva, perquè després diguen que els independentistes són una fauna sectària que només es mira el melic, quan tot el seu empeny passa per obrir-se a la varietat del món des del reconeixement de la diferència. Lligat curt el «fanal» de Tombuctú, m'amenaça que s'oblidarà absolutament de mi, de la música i el tocador i a saber quin llit l'acollirà aquella mateixa nit.

Tota la raó tenia el sant baró Vicent Ferrer quan denunciava les depravades dissipacions dels seus compatriotes: «Ja hui no s'hi té llei. Tot ho volen tastar: hoc moros e juïes, bèsties, hòmens ab hòmens. No hi ha terme».

Moll Saint-Louis a l'alba (febrer 19, París)

Dins la boira no acabe de distingir si el vianant és ombra, o l'àngel dels murmuris, els murmuris en què s'emmiralla la ciutat en rompre el dia. Però dins l'Île Saint-Louis se sent un violí. El lament antic del riu. El temps s'atura en els arbres despullats del moll. Ni un bri de vent s'interposa entre la meua oïda i el balanceig melodiós de les notes prodigioses. S'alça la boira i emergeix un home precari i sense mercè. L'infidel a si mateix.

Còmics (març 8, París)

La qüestió és devorar tot el que ens vinga a dreta mà, encara que siga una peça de teatre de l'Anouille a càrrec d'actors principiants. Jojo, el millor amic que he fet a París, ens hi ha acompanyat, a mi i a la Seraphine, que ha vingut a veure família i amics. Diu que conec millor la ciutat que no ella.

Després de la representació fem una copa amb gent de la companyia, coneguts de la Seraphine. El director en sap més que els bisbes, coneix tots els secrets del teatre. Ha eixit breument en una escena i hi hem vist l'actor formidable. Boterut i tinyeta, em confessa la poca fe en el taller de barri que anima. Quan es trau la gorra de pell, amb gest cansat, mostra uns cabells platejats. Parla tan de pressa que se'm fa difícil seguir-li el monòleg. Abans d'acomiar-se, en un gest de complicitat, m'assegura que m'assemble a Txékhov. Aquesta sí que és nova!

Passejada (març 21, París)

Tot el dia ha caigut una aigua mansa. A mitjan vesprada he agafat el paraigües, i amb la carta de l'Ignasi, que m'arriba quan ja prepare la tornada, he fet un tomb pel París de postal. A la Place des Vosges alguns arbres tenen la fulla avançada, però tot encara està massa despullat i esquelètic. Hem tingut temperatures molt baixes, i just el dia que vingué

el Pep Piera i voltàrem amb el Bernardo Atxaga el termòmetre marcà els setze per davall de zero i fins les fonts es glaçaren. Només els cirerers, els lilàs i la *fleur jaune saisisia* esquerden el monocromatisme de l'hivern i posen sospirs de gràcia. Com a refugi contra la pluja que referma, entre a una sala d'exposicions. Picasso degué ser un tipus amb bon humor, una mica vanitós, amb l'orgull a l'altura del qui se sent un geni. El cap formidable, amb l'erm capil·lar i les arrugues de la cara, recorda el de Georges Duby.

Dec ser dels escassos visitants del dia. Potser per això la dona que té cura de la sala se m'acosta amb ganes de fer-la petar. De seguida s'adona de la meua condició d'estranger i li faig cinc cèntims del perquè de la meua estada a París. Gràcies a Déu no em pregunta d'on sóc, tot i que deu endevinar-ho, i així m'estalvie enutjosos matisos nacionals. Li he caigut d'allò més bé, altrament no m'explique el regal del catàleg, poc voluminós però luxós, amb les fotos dels quadres de petit format exposats de Picasso. És una dona per damunt dels quaranta anys, rossa i amb aquells ulls parisencs de blau evanescent. Parla suau, però amb convicció. *L'au revoir* que pronuncia acompanyat d'una temptativa de somriure no sé com prendre-me'l.

El fred ha retornat amb la pluja. Encara que no s'està gaire bé al carrer, cal traure li punta als últims dies de París. La llum dels fanals, que acaben d'engegar-se, destil·len una certa tristesa en l'aire dels bulevards. Al cap d'una bona estona, m'instal·le en una petita taula circular d'un bar del Marais. Dos homes passen a fregar de la finestra, vestits de negre, embarretats i enraonant amb gesticulació poc habitual entre parisencs. Som al barri jueu. Demane un cafè. La veu de Billy Holliday, sol en una ciutat immensa i refractària, és un ganivet esmolat que et penetra fins al fons de l'ànima. Suspès en l'alcoholèmia de *My Man*, com la mitja dotzena més de parroquians esquius, trac la carta de l'Ignasi, sense data, sense el seu nom. Ha arribat el moment de llegir-la. «Sembla —em diu— com si tot retornara al seu pols normal després d'aquest hivern llarguíssim. Ja s'entrelluquen els primers braços nus, els primers muscles, les despitalades sines en un dia com el d'ahir, quan la calor començava a fer-se sufocant. Vaig passar tota la vesprada passejant d'un costat a altre, per la vora de la mar, pel port, per les zones baixes de les muntanyes pròximes, de la manera més relaxada possible, procurant que el cos s'amarara de l'alegria i de l'escalforeta que m'envoltava».

La literatura proporciona de vegades marcs confortables, per no dir idíl·lics, per a passejades que només existeixen com un possible exercici poètic. En Ignasi les constants epicúries envaïxen el teixit flonjo dels seus escenaris reals. En aquests dos versos fa el seu propi autoretrat:

*Ai, foraviler del vespre,
Vianant de tantes quimeres!*

Sempre seré indulgent amb l'amic, tot i que a mi em pesen massa en la balança els gens rurals del dos i dos son quatre i del quan Mondúver fa capell, llaurador si estàs en l'horta torna a casa i fes cordell. Sóc sovint insuportable i exagerat, i entre extravagàncies de l'un

i exigències de l'altre s'han anat esmoreint entusiasmes compartits, quan pentinàvem les albes de l'estiu i moltes serres i llunes, entre Aitana i la Mariola, sabien de les nostres cançons. Mentrestant, donàvem forma al seu poemari que havia de guanyar el premi Senyoriu d'Ausias Marc. Ignasi exorcitzava un món interior permanentment reprimat sota la llosa de la timidesa. Sols les flames de la llar i les músiques del Pat Metheni i el Toti Soler eren testimoni de la seua audàcia en què, per fi, trencava el pacte de silenci. Tímid i dubitatiu, en efecte, ha necessitat gairebé tres mesos per escriure'm quatre mots.

Soirée arruïnada (març 23, París)

Cal reconèixer que de vegades duem les militàncies lingüístiques i culturals massa lluny. Ens deceben les desercions, ens emprenyen les concessions gratuïtes, ens atabalen els falsos cosmopolitismes, i tot plegat fa que sovint arrosseguem un desassossec incòmode i malagradós. Ni a dos mil quilòmetres de casa no me'n puc desempallegar d'aquest corcó insistent, i és quan un de veres enveja els ciutadans de Zamora o Guadalajara, o ¿per què no també?, de Soissons o Auxerre. Deu ser una delícia alçar-se del llit sense lleganyes nacionals, perquè ser espanyol o francès no és cap anomalia, com la de ser català o bretó, on és necessari una justificació, una excusa, circumloquis que van de la psicoanàlisi a la història de romans i cartaginesos. I és que, fins i tot a París, hi ha valencians, en aquest cas valencianes, que no s'estan de donar aquella nota castissa d'espanyolisme biològic, darrerament passat pel sedàs de la presumpta modernitat del socialisme regnant sota la monarquia borbònica. Convidats a una petita festa a casa del reputat hispanista Bernard Vincent, una reputada historiadora de les dones, amb l'urc pugnaç sempre a punt, hi ha dut peces musicals perquè els francesos coneguen de debò la música popular que es fa al sud dels Pirineus. I un espera que sonen Al Tall, Uc, Ozkorri o Lole i Manuel, posem per cas. Però va i ens arrea los Cantores de Hispalis i peces de moros i cristians com ara «Jamalaja», «Sóc de Marrakesh» i l'impagable «Paquito el Chocolatero», que ha provocat més el desconcert que l'entusiasme gal. M'hi he negat en rotund a fer la filà pertinent.

Comiat amb bes (març 24, París)

Res com el poder d'un bes inesperat als llavis, com a salutació cordial i simpàtica. Si el gust té aromes napolitans, ens mulla de fragàncies mediterrànies, d'aquella escaforeta que fa pessigolles de flor de taronger. Gràcies, Gabriella. El diumenge de primavera llavors s'obri com una magrana i la rue Muffetard novament meravella amb el tràfec humà sense rastre de turistes i amb les paradetes de fruites i verdures carneses i brillants, de peix fresc de l'Atlàntic i formatges portentosos. M'acomia de ja d'aquest carrer que em farà dur tot l'enyor de París, més que cap altre dels seus monuments gloriosos.

Rebuda (març 29, aeroport de Manises)

Fa dues hores que he dit adéu a la ciutat que durant tres mesos m'ha robat el cor. Les novetats tenen aquest incentiu, generalment ens proven. La travessia aèria dels Pirineus

ha sigut impressionant, un espectacle geològic d'arestes, neus i horitzons tacats de núvols moradencs. Aterrem sense problemes. Quan isc a la sala d'espera, allà hi són, exhibint les rialles més amenaçadorament còmplices de l'amistat resistent. M'ha vingut a rebre tota la colla, l'Ignasi, el Vicent Olasso i el Vicent Arquiola, l'Anna, la Maribel, la Berta, la Clara i la Marieta sense el seu nòvio castellà. Sentia fluixejar el llagrimall.

Pasqua (abril 6, Margarida)

Més avall de Pego, que en realitat és més de la Safor que de la Marina malgrat l'arbitrarietat provincial, el secà s'ensenyoreix del paisatge. A l'Atzúvia els garrofers s'arrapen pels marges de pedres, encastades de forma admirable, mentre les figueres perfilen l'últim alè de la vesprada. El ponent pentina un cel rutilant, retallat per les cingleres de l'Almirall i la Peña Foradada. Sabem que Fornà i el seu castell queden a la dreta, però no veiem el poble amagat darrere les muntanyes. No puc mai deixar de pensar que Fornà va ser la primera destinació de la mare com a mestra, per allà els anys quaranta, i com el pare la portava en bicicleta cada dilluns des de Beniopa. Encara la recorden.

Sense preses, gaudint de la conducció, seguim a frec del Gallinera, que baixa viu i barbuflent per les aigües que han caigut espaiadament durant el mes de març. La Vall de Gallinera té alguna cosa especial que sedueix. Potser el silenci, els colors austers, les remors esglaiades, un cert ordre agrari antic, la gravetat d'una història que barreja l'empremta islàmica amb la repoblació mallorquina. Benirrama, Benialí, Benitaia, Benissivà, la Carroja, Alpatró, Benissili i Llombai, a hores d'ara despoblat: els noms diuen que un dia els moros van ser amos i arquitectes del país, però els hem bandejat de la memòria després de bandejar-los de la terra, la seua terra.

El camí sempre va de costera, flanquejat per bancals de cirerers. Ara exhibeixen ufanosos la flor blanca i tota la vall sembla un jardí efímer tret d'una poema d'Ibn Khafaja. Més amunt d'Alpatró ja sobreix el cim del Benicadell. La pujada conclou a la venta de Margarida, allà on a voltes hem fet un mosset restaurador. Ben a prop, es dreça la carrasca que ens va aixoplugar al meu amic Salveta i a mi quan el ruixat d'una altra Pasqua ens va sorprendre damunt les bicicletes.

La nostra destinació final són uns bancals del barranc de Margarida. De pressa i corrents, abans que la fosca ens sorprenga, muntem les tendes i recollim la llenya per al foc imprescindible, sense el qual mancaria el comboi i la comunió amb la nit. Les flames escalfen les converses de la colla de nou retrobada, mentre que les guitarres es preparen per a les cançons milanta voltes cantades. Com que no hi ha lluna, més enllà del rotgls del foc tot és incertesa, i calma i presagi, i que em perdone el senyor Martí i Pol. Sota l'engraellat formidable d'estrelles, nosaltres som més petits que un granet d'arena. Els sorolls dels animals reverberen com el pas d'un fantasma.

Fins que no s'extingiran les brases resistirem la son. No hi ha cap urgència tampoc, però lentament la conversa afluixa i les paraules llanguixen, mentre la naturalesa imposa el seu llenguatge de silencis i onomatopeies esparses. Després, de la tenda estant, s'ou el clapoteig

de l'aigua i els raucs de les granotes. Cal que comence una a tocar l'instrument perquè totes s'hi afegesquen al concert de percussions desmarxades. El rebombori festiu que precedeix ficar-se dins dels sacs prepara l'apropament. La pell és fina i tèbia i trèmula, i els ulls tracen un oval xinès. Els recorde, espurnejants, la nit de Carnestoltes de Pego amb la disfressa de fada trapella. Abans de l'alba reprenem el joc, ja sense la recança dels recels mutus, quan els cossos no són cap entrebanc sinó el pany d'una intimitat guanyada, a frec d'una ferocitat esbalaïdora.

Com sempre, sóc el primer a alçar-me. La fresca d'abril a la muntanya encara cou una mica de matinada, a l'espera del sol que se l'endurà en un tancar i obrir d'ulls. Prenc notes sota l'ametller on, ahir a hora foscant, Ignasi va demanar que el retrataven amb el paper i la ploma de Narcís. La colla dorm, i no sap d'aquesta creixença del dia, aquesta fonda transpiració de les argelagues mullades de rosada, ni el guspireig del riu ni el recital de flautes tocades pels rossinyols, els cucuts i els oriols.

Per a fer el primer bany de la temporada, cal abans una bona suada. Cap a migdia, quan el sol ja és una brasa, enfile la senda que du fins a dalt de la muntanya. Córrec amb les cames i amb els ulls. A mesura que guanye altura, el país mostra el seu perill d'horitzons serrats: la Mariola, el Benicadell, la Safor allà lluny. Al fons de la plana somica Margarida. Del calvari sols resten enderrocs de desolació que descriuen la fesomia agònica del poble, amb massa cases buides, penosament arruïnades. Solitud empedreïda i flagel·lant. A dalt de tot s'estén una plana ordenada en bancals, una petita joia agrícola inimaginable. Pels fistons dels cirerers llambreja un llaurador. M'hi acoste per saludar-lo i parlem una mica de la seua faena. El seu rostre és dur i bru, però porta els ulls blaus dels eslaus, els mateixos qui sap dels esclaus guerrers criats a Còrdova i que més tard, foses les llums del Califat, recalaren pel Sarq al-Àndalus per fundar regnes esplendorosos. Al-Azraq, el noble guerrer que es rebel·là contra Jaume I, era conegut com «el Blau de la Marina», just pel color dels seus ulls.

La baixada és ràpida i vaig directament cap a l'aigua de gel. En llançar-m'hi tot d'una, desfaig les vetes olivàcies que anguilejaven sota la superfície planxada del toll. El cor bombeja la sang, com quan vaig posar el primer peu a l'estació d'Austerlitz de París. M'eixugue sobre les roques i tot és encadenar plaers del cos un darrere de l'altre. Un voltor sobrevola en cercle la contrada.

Els ajudants de cuina ja m'han preparat els ingredients de la paella coral, incloses les mandonguilles i el pimentó estellesià tallat a tires. Prou que hi aplicaré tota la ciència possible, amb les faves i les carxofes que ahir amb el pare vaig collir de l'hort de la marjal. Els vins són del Priorat, la gana, bíblica. Festegem la Pasqua com Déu mana.

Nit de Sant Joan (juny 23, Potries)

A la plaça ja han parat la garbera de llenya vella. Hem vingut tota la colla a fer companyia a la gent de Potries per celebrar el solstici. De la reixa del bar penja la senyera, que avui toca. Els símbols, discretament administrats, no tenen perquè fer nosa. Símbol és el foc i símbol és una pàtria també discreta i amable i cordial, i símbol en la nit de Sant Joan és el Canigó,

on fa mil anys naixien o fermentaven paraules que ara ens fecunden com una pluja d'estiu sobre un camp assedegat. Brindem pels Països Catalans i perquè un dia esdevinguen tan lliures com Eslovènia i Croàcia, que han assolit la seua independència. D'aquesta alegria, que és l'important de la vida, emergeix la pròpia esperança mai defugida.

Després de saltar i ballar entorn de la foguera, fem cap a la mar per dreteres abancalades que travessen l'horta mullada de lluna. Per la part de la Marina algun poble està de festa amb les palmeres esveltes i vibrants de les carcasses, bellesa efímera que sempre transporta tota forma de foc. A la platja fa molt bon estar. Els gepes indòcils de les ones són tan petits que no exhalen cap remor. Ens despullem. Primer els peus per tastar l'aigua, que vulgues no vulgues fa una mica de basarda, i després el cos sencer. Hi ha en el claustre de la nit llavors de versos a la percaça del poema.

L'estiu, doncs, i les seues desmesures ja és amb nosaltres, fins que retornaran les serenors de setembre. □

Ferran Garcia-Oliver (Beniopa, la Safor, 1957) és catedràtic d'Història Medieval a la Universitat de València. A més d'estudis i recerques de caràcter històric i acadèmic, sempre acurats en l'aspecte formal i narratiu, entre els quals cal esmentar *La vall de les sis mesquites* (PUV), és autor d'una considerable obra literària, dins de la qual ocupa un lloc molt destacat la prosa de no ficció i el dietarisme. Ha publicat la novel·la *La Veu d'Odiló* (2004) i els dietaris *Oc* (1989), *París particular* (1993), *Per espaiar la malenconia* (1995) i *El vaixell de Genserik* (2006). El 2013 va guanyar el Premi València de Narrativa amb *La melodia del desig*, una novel·la que l'autor situa en la València del segle XV.